

Одеська обласна організація

Інформаційний бюлетень

№ 3

Січень 2024 р.

Пенсійне забезпечення - 2024: що нового?

Відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, (далі – Закон) з 1 січня по 31 грудня 2024 року на пенсію за віком мають право особи:

- після досягнення пенсійного віку 60 років, - за наявності страхового стажу не менше 31 року,

- після досягнення пенсійного віку 63 роки - за наявності страхового стажу не менше 21 року.

- Мінімально необхідний страховий стаж, який дає право на призначення пенсії у 65 років – 15 років.

Підвищення вимог до стажу триватиме протягом наступних чотирьох років і у результаті українцям потрібно буде мати щонайменше 35 років стажу після 2028 року.

За призначенням пенсії за віком можна звертатися у будь-який час після виникнення права на пенсію.

Якщо заяву про призначення пенсії за віком буде подано не пізніше 3-х місяців з дня досягнення пенсійного віку, пенсію буде призначено з дня, що настає за днем досягнення пенсійного віку. Якщо звернення за пенсією буде пізніше – пенсію призначать з дати звернення за нею.

Стаж можна офіційно докупити. За кожен місяць, якого не вистачає, треба зробити внесок, який щонайменше дорівнює сумі мінімального страхового внеску на дату укладання договору, помноженого на коефіцієнт 2.

Мінімальний страховий внесок становить 22% від мінімальної зарплати, з 1 січня це 1 562 грн. Отже, місяць стажу коштує 3 134 грн, рік – 37 488 грн, два – 74 976 грн, три – 112 824 грн.

Щоб докупити страховий стаж, потрібно звернутися із заявою до ДПС за місцем реєстрації та укласти договір про добровільну участь у системі загальнообов’язкового державного пенсійного страхування. Для цього потрібно подати в ДПС копію трудової книжки, довідку форми ОК-5 (інформація про заробітну плату з реєстру застрахованих осіб) та копію документа, що засвідчує особу.

ВАЖЛИВО

Згідно з змінами у законодавстві, тимчасово, у період дії воєнного стану в Україні та протягом трьох місяців після його припинення або скасування, для осіб, які проживають/проживали на території, на якій ведуться (велися) бойові дії, та/або на тимчасово окупованій Російською Федерацією території України, у разі якщо звернення за призначенням пенсії відбулося в період дії воєнного стану в Україні та протягом трьох місяців після його припинення або скасування, за умови що передбачений частиною першою статті 45 цього Закону строк звернення за призначенням відповідної пенсії не вплив станом на 24 лютого 2022 року, пенсія призначається:

- за віком - з дня, що настає за днем досягнення пенсійного віку;

- по інвалідності - з дня встановлення інвалідності;

- у зв’язку з втратою годувальника - з дня, що настає за днем смерті годувальника;

-за вислугу років - з дня, наступного за днем звільнення з роботи, яка дає право на таку пенсію, але не раніше 24 лютого 2022 року.

Основні документи, які необхідно подати:

- паспорт громадянина України (або ID-картка);
- реєстраційний номер облікової картки платника податків;
- документи про страховий стаж (трудова книжка, диплом про навчання на денній формі, військовий квиток, та ін.);
- довідка про заробітну плату за будь-які 60 місяців підряд по 30.06.2000 (за бажанням);
- реквізити банківського рахунку (якщо обрано спосіб виплати через банк);
- фотографію для пенсійного посвідчення (2,5х3);
- свідectво про шлюб у разі зміни прізвища;
- інші документи.

Як подати документи?

У Пенсійному фонді України впроваджено екстериторіальний принцип обслуговування громадян: заяву про призначення пенсії та необхідні документи можна подати до будь-якого сервісного центру обраного головного управління Пенсійного фонду України або в електронній формі через вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України (portal.pfu.gov.ua) з використанням кваліфікованого електронного підпису.

Для зручності людей, які бажають подати заяву на призначення пенсії, але не мають можливості отримати кваліфікований електронний підпис, щоб подати заяву дистанційно, на вебпорталі електронних послуг ПФУ реалізовано можливість оформлення пенсії за допомогою Дія.Підпису. Для цього потрібно бути зареєстрованим користувачем мобільного застосунку Дія, активувати Дія.Підпис та підготувати скан-копії необхідних документів.

Пенсія за віком з дня, наступного за днем досягнення віку 60 років, може призначатись автоматично (без звернення особи), якщо в реєстрі застрахованих осіб є відомості про стаж, набутий до 2004 року (роботодавцем чи застрахованою особою було подано для оцифрування трудову книжку, інші документи про стаж).

Працюючі пенсіонери свої виплати не втрачають

Пенсіонери, які після призначення пенсії офіційно працювали, тобто сплатили єдиний соціальний внесок, кожні два роки набувають право на перерахунок пенсії, повідомили в головному управлінні Пенсійного фонду в області.

Законодавством передбачено такий автоматичний перерахунок щороку з 1 квітня. Право на автоматичний перерахунок визначається за страховим стажем, набутим до лютого поточного року.

Із запровадженням з 2021 року щоквартальної звітності для страхувальників, перерахунок працюючим пенсіонерам проводиться, як правило, щороку у травні, після закінчення терміну подання звітності за І квартал року, в якому проводиться перерахунок.

У 2024 році також заплановано проведення перерахунку працюючим пенсіонерам.

Приклад 1 *Мій мамі у січні виповнюється 60 років, на той час вона матиме 30 років 9 місяців стажу. Зараз вона не працює. Чи обов'язково їй для призначення пенсії чекати досягнення 63-річного віку? Або це можна зробити раніше?*

Так, можна, але за певних умов. Вік виходу на пенсію за віком — в 60, або 63, або 65 років — в Україні визначає тривалість набутого особою страхового стажу. У 2024 році право на призначення пенсії за віком після досягнення 60 років виникає за наявності в людини 31 року страхового стажу. Якщо ж у 60-річному віці необхідного страхового стажу не набуто, то право на пенсію виникне при досягненні більш пізнього віку.

Проте за наведених обставин вийти на пенсію можна і до досягнення 63-річного віку за умов:

— якщо ваша мама буде офіційно працевлаштована та набуде 3 місяці страхового стажу;

— якщо на ім'я вашої мами укласти договір про добровільну сплату страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та сплачувати протягом трьох місяців добровільні внески у розмірі не менше мінімального страхового внеску.

З 01 січня 2024 року мінімальна заробітна плата складатиме 7100 грн, отже мінімальний страховий внесок складатиме $7100 \times 22\% = 1562$ грн.

Після набуття 31 року страхового стажу ваша мама може звернутись за призначенням пенсії.

Окремим категоріям громадян можуть призначатись пенсії за віком до досягнення віку 60 років:

- на пільгових умовах — особам, які працювали на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці та на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці або в окремих галузях виробництва (частина друга статті 114 Закону);

- особи з інвалідністю по зору I групи — сліпі та особи з інвалідністю з дитинства I групи — після досягнення чоловіками 50 років, жінками 40 років та за наявності страхового стажу не менше 15 років у чоловіків і не менше 10 років у жінок;

- достроково — особам, які мають особливий статус, зокрема, багатодітним матерям та матерям дітей з інвалідністю з дитинства та тяжко хворих дітей, яким не встановлено інвалідність, які виховали їх до досягнення зазначеного віку, учасникам бойових дій та членам сімей померлих (загиблих), громадянам, звільненим з роботи, яким на час звільнення залишилося не більше ніж півтора року до досягнення пенсійного віку (частина перша статті 115 Закону);

- із зменшенням пенсійного віку — учасникам ліквідації та потерпілим внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС (стаття 55 Закону України від

28.02.1991 №796-ХІІ “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”).

Зверніть увагу. Розмір пенсії за віком визначається для кожного пенсіонера індивідуально і залежить від набутого ним страхового стажу та отриманої заробітної плати, з якої сплачувалися страхові внески. Із введенням поняття “страховий стаж” з 1 січня 2004 року вже не важливо, скільки людина фактично працювала, значення має те, протягом якого періоду і скільки сплачував роботодавець за неї до Пенсійного фонду.

Приклад 2 Чи можна відмовитися від призначення пенсії за віком в 60 років та призначити її пізніше? Як це вплине на розмір пенсії?

Реалізувати своє право на призначення пенсії за віком — особиста справа кожного. Рішення людина має ухвалити самотійно, враховуючи своє бажання та обставини.

Законодавство про пенсійне забезпечення містить норми, які заохочують громадян до більш пізнього виходу на пенсію. Тим, хто набув право на пенсію за віком відповідно до Закону України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування», але після досягнення пенсійного віку виявив бажання працювати та отримувати пенсію пізніше, пенсія за віком призначається з урахуванням набутого страхового стажу на день звернення за призначенням пенсії.

При призначенні пенсії з відстрочкою основний розмір пенсії збільшується:

- на 0,5% — за кожен повний місяць страхового стажу, починаючи з місяця, наступного за місяцем досягнення пенсійного віку, у разі відстрочення виходу на пенсію на термін до 60 місяців;

- на 0,75% — за кожен повний місяць страхового стажу, починаючи з місяця, наступного за місяцем досягнення пенсійного віку, в разі відстрочення виходу на пенсію на термін понад 60 місяців.

Тобто, якщо людина відстрочить свій вихід на пенсію на період менший, ніж 60 місяців, то за кожен рік такого відтермінування вона отримає надбавку до пенсії у розмірі 6% ($0,5 \times 12$), за два роки пізнішого виходу на пенсію — 12% ($0,5 \times 24$) тощо. А от відстрочка на шість років (це – 72 місяці) вже збільшить основний розмір пенсії на 54% ($72 \times 0,75$).

Для збільшення враховуються лише повні місяці роботи: підвищення розміру пенсії за неповний місяць страхового стажу не здійснюється.

Якщо людина все життя отримувала **мінімальну зарплату**, то зможе претендувати лише на мінімальну пенсію, яка дорівнює прожитковому мінімуму для осіб, що втратили працездатність (2361 грн). Передбачений також розмір максимальної пенсії з урахуванням надбавок. Він не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів для осіб, які втратили працездатність, тобто 23 610 грн.

Що отримають особи без мінімального страхового стажу

Якщо до 65 років людина не має мінімального страхового стажу (15 років), вона не має права на пенсію за віком. У такому випадку особа отримає

державну соціальну допомогу. Її розмір дорівнює сумі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. У 2024 році розмір такої допомоги становить 2 361 грн.

Цю допомогу призначають органи соціального захисту, а не Пенсійний фонд.

Чи враховується стаж роботи за кордоном

Стаж роботи за кордоном може враховуватися в страховий стаж українця, але не завжди. Усе залежить від країни та наявності угоди з Україною. Наприклад, угоди про пенсійне забезпечення з **Німеччиною** Україна не має. Відповідно, робота там не впливає на визначення права на призначення пенсії в Україні.

З Польщею ситуація інша. Стаж, який людина здобула в цій країні, впливає лише на право призначення пенсії, але не на її розмір. Тобто якщо людина відпрацювала в Україні достатню кількість років для права виходу на пенсію, роки роботи в Польщі не зараховуються до загального стажу. Якщо ж "українського" стажу не вистачатиме, то період роботи в Польщі може зарахуватися.

З якими державами Україна має пенсійні угоди і які саме, можна подивитися на сайті Пенсійного фонду. Важливий момент: набутий за кордоном стаж підтверджується, якщо людина працювала там офіційно.

Для підтвердження стажу в Пенсійний фонд разом з іншими документами потрібно подати копію закордонного паспорта та документи, що свідчать про роботу за кордоном (свідоцтво про реєстрацію в соціальному реєстрі, реєстрація в податкових органах, витяг із соціального реєстру, підписані угоди з роботодавцями).

Приклад 3 *Моя мама працює в Польщі. Має статус тимчасового захисту. Чи буде польський стаж роботи враховано при призначенні пенсії за віком в Україні?*

Відповідно до Угоди між Україною та Республікою Польща про соціальне забезпечення від 18.05.2012 стаж, набутий на території Польщі, враховується до страхового стажу для визначення права на отримання пенсії в Україні.

Тобто, якщо людина має страховий стаж в Україні та працювала в Польщі, то для визначення права на призначення пенсії такі стажі підсумовуються.

Наприклад, якщо людина 25 років працювала в Україні і 6 років – у Польщі, вона має право на призначення пенсії за віком в Україні, оскільки у 2024 році для виходу на пенсію в 60 років їй необхідно мати не менше 31 року страхового стажу.

Водночас, згідно з положеннями Угоди, кожна з країн розраховує розмір пенсії, відповідно до норм свого національного законодавства, за стаж, набутий на її території.

Приклад 4 Через військові дії тимчасово перебуваю за кордоном. Наразі мені припинено виплату пенсії за віком. Що мені необхідно зробити для поновлення її виплати?

У разі припинення виплати пенсії, заявнику для поновлення виплати необхідно звернутися особисто до будь-якого сервісного центру Фонду на території України незалежно від місця реєстрації, проживання чи перебування для подачі заяви за формою згідно з Порядком подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 25.11.2005 №22-1 про поновлення виплати пенсії та необхідні документи:

- паспорт;
- реєстраційний номер облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер);
- заява з реквізитами банку заявника, якщо він бажає отримувати пенсію через установу банку.

У випадку, коли особа тимчасово проживає за кордоном, до заяви за формою згідно з Порядком подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 25.11.2005 №22-1 про призначення (поновлення) пенсії додають копії документів, в тому числі:

- документ про отримання тимчасового захисту або статусу біженця та реєстрацію місця тимчасового проживання / перебування за кордоном (з перекладом), засвідчені дипломатичним представництвом або консульською установою України або нотаріально;
- документ про посвідчення факту, що фізична особа є живою.

Весь пакет документів надсилається поштою до будь-якого територіального органу Пенсійного фонду України.

Підвищення пенсій у 2024

Відповідно до статті 7 Закону “Про Державний бюджет України на 2024 рік” з 1 січня 2024 року зростають розміри прожиткового мінімуму та мінімальна заробітна плата. Відповідно, зростуть і пенсії:

- мінімальні пенсійні виплати з 2093 до 2361 грн;
- максимальні пенсійні виплати з 20 930 до 23 610 грн;
- виплати за понаднормовий стаж з 20,9 до 23,6 грн за кожен понаднормовий рік стажу.

З 1 січня 2024 року гарантовано підвищення пенсій, які залежать від мінімальної зарплати, це пенсії **непрацюючим особам**, які досягли віку 65 років та мають повний страховий стаж (30/35 років для жінок / чоловіків відповідно): мінімальний розмір пенсій таких пенсіонерів з 1 січня 2024 року не може бути меншим за 40% мінімальної зарплати – **2 840 грн, а з 1 квітня до 3200 грн** (частина друга статті 28 Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”). Доплати за понаднормовий стаж також зростуть з **20,9 до 23,6 гривень за кожен додатковий рік**.

Перерахунок проводять автоматично, тому надавати додаткові документи в Пенсійний фонд — не потрібно.

З 1 січня 2024 року новий прожитковий (2361 грн) застосовується для пенсій, які будуть призначатися з **поточного року**, та для проведення перерахунку по мінімальній заробітній платі пенсій **донорам**.

З урахуванням зазначеного з 1 січня 2024 року з **258,90 до 292,00 грн** зросте розмір надбавки до пенсії почесним донорам України, який обчислюється як 10% розміру прожиткового мінімуму на одну особу з розрахунку на місяць.

Збільшення розміру мінімальної заробітної плати у 2024 році (відповідно до статті 8 Закону України “Про Державний бюджет України на 2024 рік”) призвело до збільшення розміру єдиного соціального внеску (далі – **ЄСВ**) в розрахунку за місяць, який визначається як 22% від суми заробітної плати. Оскільки розмір заробітної плати збільшуватиметься двічі (з 1 січня – 7100 грн; з 1 квітня – 8100 грн), то двічі збільшуватиметься і розмір ЄСВ. Наприклад, мінімальний розмір ЄСВ з 1 січня 2024 року становитиме 1562 грн, а з 1 квітня 2024 року – 1760 грн.

Крім цього, після збільшення прожиткового мінімуму підвищать інші надбавки до пенсії (за особливі заслуги, доплати ветеранам війни) та розміри різних соцдопомог.

У 2024 році зросте доплата самотнім пенсіонерам, які потребують догляду

Певна категорія пенсіонерів зможе в 2024 році оформити щомісячну доплату, яка у січні зросте з 837 грн до 944 грн.

Для отримання такої щомісячної надбавки до пенсії громадянам слід відповідати наступним критеріям:

- досягти 80 років і більше;
- самостійно проживати;
- потребувати постійного стороннього догляду за станом здоров'я;
- отримувати пенсію за віком.

Якщо пенсіонеру виплачують пенсію, наприклад, за інвалідністю, він не матиме права на такий вид доплати. Необхідність постійного стороннього догляду має бути підтверджена висновками лікарів та підтверджена документально.

Водночас, частиною восьмою прикінцевих положень Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» встановлено, **що перерахунок пенсій, надбавок, підвищень та інших доплат до пенсії, який здійснюється з урахуванням розміру прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, встановленого законом на 1 січня 2024 року, проводиться з 1 березня 2024 року разом із здійсненням щорічної індексації пенсій, передбаченої частиною другою статті 42 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.**

Індексація пенсій

Відновлюється індексація заробітної плати, стипендії студентів та інших доходів відповідно до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення», дію якого було зупинено на 2023 рік пунктом 3 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік».

Відповідно до статті 39 Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» обчислення індексу споживчих цін для індексації грошових доходів населення провадиться наростаючим підсумком, починаючи з 1 січня 2024 року.

З березня 2024 року в Україні очікується індексація пенсій. У нарахуванні буде запроваджена **бальна система**. Вона вирівняє диспропорції між пенсіонерами, які давно вийшли на пенсію і тими, хто вийшов нещодавно. Відповідно, виплати пенсіонерам, які виходили на пенсію раніше, підтягнуться до "сучасного рівня".

Індексацій пенсій 2024 року в Україні відбудеться у три етапи – в січні, березні та липні:

- у січні пенсії підвищать тим, хто отримує мінімальну і максимальну пенсію;
- у січні та липні пенсію перерахують тим, хто отримує мінімальну пенсію у 65 років із повним страховим стажем. Це чоловіки, які мають 35 років стажу, і жінки, які мають 30 років стажу;
- у березні пенсії підвищать усім, чиї виплати мають індексувати за планом.

Щоб таку індексацію провести, ми маємо отримати постанову Кабінету Міністрів, якою буде визначено коефіцієнт індексації. Розмір підвищення і власне перерахунок буде залежати від затвердження відповідного показника.

*Упорядкувала завідувач відділу соціально-економічного захисту працівників
Валентина ПОДГОРЕЦЬ, тел 0676544235.*